

**Ж.М. Жартайдың 6D050600 – «Экономика»
мамандығы бойынша философия докторы (PhD)
ғылыми дәрежесін алуға ұсынылған «Жастар
кәсіпкерлігі ұлттық экономиканың бәсекеге
кабілеттілігін арттыру факторы ретінде:
синергетикалық әсерлер және өсу тетіктері» атты
диссертациялық жұмысына ғылыми кеңесшінің
ПІКІРІ**

Жастар кәсіпкерлігін, әсіресе оның инновациялық түрін қарқынды дамыту ұлттық экономиканы жаңғыртудың, бәсекеге қабілеттілігін және оның постпандемиялық кезеңде жетілдіру және өсуінің инвестициялық-инновациялық мультипликациясының негізгі детерминанты болып табылады. Жастар кәсіпкерлігі (қоғамның неғұрлым белсенді, креативті, рефлексирлейтін бөлігі ретінде) сыртқы ортаның өзгерістеріне неғұрлым икемді және сезімтал болып табылады, бұл экономиканың инновациялық әлеуетін іске асыруға, инновацияларды коммерцияландыруға және инновациялық технологияларды енгізуге ықпал етеді.

Қоғам жастар кәсіпкерлігін дамытуды, көтермелеуді және таратуды қажет етеді. Оның бастамашылығымен, бейімделуімен және жастардың тәуекелге баруына байланысты ерекшеліктері ұлттық және өңірлік экономиканы дамытудың локомотивіне айналуы мүмкін.

Мемлекеттік статистиканың мәліметтері бойынша, жастардың үштен бірі жұмыспен қамту орталығында жұмыссыз ретінде тіркелген. Алайда, келтірілген статистика еңбек нарығындағы, әсіресе жастар сегментіндегі ахуалды толық көлемде көрсетпейді. Айта кету керек, жастар жұмысқа орналастыру орталығына сирек баруға тырысуда. Бұл ретте қазақстандық нарықтық қатынастардың ерекшеліктеріне байланысты жұмыспен қамту саласындағы жаңа құбылыстардың барлық алуан түрлілігі ескерілмейді.

Бұл жастар ортасында әлеуметтік дифференциация үдерістері өткір өтіп жатқанын растайды. Себебі қазақстандық қоғамды түбегейлі қайта құру және осыған байланысты оның әлеуметтік стратификациясының терең өзгеруі болуда. Бұл мүліктік қабаттануға негізделген әлеуметтік поляризацияны шиеленістіреді. Еңбек қажеттілігінің төмен болуына байланысты жастарға әлеуметтік пессимизм тән болды. Осыған байланысты еңбек мотивациясының полярлық өзгерістері орын алады, бұл сайып келгенде жұмыс күшінің кәсіби құрылымындағы теңгерімсіздікке әкелуі мүмкін. Жұмыссыздықтың төмендеуінің негізгі тәсілдерінің бірі - мемлекет тарапынан жастар кәсіпкерлігін дамыту. Жастар өз жасына қарай кәсіби қызмет түрін іздеу барысында кәсіпкерлікке өз таңдауын жиі тоқтатады.

Осылайша, осы мәселені ғылыми жағынан түсіну және жан-жақты шешу қажеттілігі тандалған диссертация тақырыбының өзектілігі мен практикалық маңыздылығын анықтайды.

Автор тұжырымдаған жұмыстың мақсаты және одан туындайтын міндеттер, сондай-ақ оларға сәйкес жасалған зерттеу жоспары авторға осы тақырыптағы негізгі теориялық және практикалық мәселелерді терең қарастыруға мүмкіндік берді.

«Жастар кәсіпкерлігі ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде» атты *бірінші бөлімде* автормен бәсекелестік пен бәсекеге қабілеттіліктің негізгі теориялық аспектілерін жалпыланды; жастар кәсіпкерлігін дамытудың ерекшелігі мен факторларын анықталды; жастар кәсіпкерлігінің типологизациясы және оның дамыған нарықтық ортадағы генезисін зерттелді.

«Қазақстан Республикасында ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін қолдаудың ағымдағы жағдайы мен тиімділігін бағалау» атты *екінші бөлімде* автормен Қазақстандағы ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін дамытудың нормативтік-құқықтық базасын зерделенді; Қазақстандағы жастар кәсіпкерлігін дамытудың сандық және сапалық параметрлерін талданды; жастар кәсіпкерлігі субъектісінің әлеуметтік-экономикалық портретін анықталды; ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін қолдаудың қолданыстағы институционалдық моделінің тиімділігін және ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін қолдаудың қолданыстағы қаржылық моделінің тиімділігін бағаланды.

«Қазақстан Республикасында ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін дамыту мен қолдауды жетілдіру жолдары» атты *үшінші бөлімде* автормен дамыған нарықтық ортада жастар кәсіпкерлігін қолдаудың шетелдік тәжірибесін жүйеленді; Қазақстандағы ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде жастар кәсіпкерлігін қолдаудың ұйымдастырушылық-экономикалық тетігін жетілдіру жолдары мен Қазақстан Республикасында жастар кәсіпкерлігін дамыту және қолдау жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның моделін ұсынды; инвестициялық-инновациялық мультипликация және экономикалық өсуді акселерациялау механизмінде жастар кәсіпкерлігін зерттелді.

Диссертант қойылған зерттеу міндеттеріне толық қол жеткізді. Тақырыпты ашу кезінде жұмыстың ережелерін ұсынудың логикалық үйлесімділігі мен дәйектілігі сақталды. Жоғарыда айтылғандар есепке ала отырып, Ж.М. Жартайдың диссертациясы тұтас және аяқталған зерттеу болып табылады деп есептеуге болады, жұмысты жазу кезінде ғалым-экономистердің еңбектерімен; заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілермен, бағдарламалық құжаттармен; сондай-ақ статистикалық және талдамалық деректермен ұсынылған жеткілікті ауқымды теориялық-әдіснамалық база пайдаланылған.

Жартай Жанибек Маратұлының диссертациясы ішкі логикалық жағынан жүйеленген, тиісті теориялық, әдіснамалық және практикалық деңгейде орындалған, тәуелсіз және тұтас зерттеу болып табылады. Диссертацияның тұжырымдары мен ұсыныстары автордың жұмыстың негізгі ережелерін әзірлеу кезінде жеткілікті зерттеу тәуелсіздігі мен инновациялық көзқарас танытқанын көрсетеді. Зерттеудің практикалық маңыздылығы онда тұжырымдалған ұсыныстарды, әсіресе диссертантпен ұсынылған 2021-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасындағы жастар кәсіпкерлігін дамытудың мемлекеттік бағдарламасының моделін ұсынуы осыған айғақ.

Жоғарыда айтылған тұжырымдарды ескере отырып, Жартай Ж.М.-ның "Жастар кәсіпкерлігі ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторы ретінде: синергетикалық әсерлер және өсу тетіктері" тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы бар логикалық тұрғыдан аяқталған, диссертацияларға қойылатын талаптарға жауап береді, бұл оны 6D050600 – "Экономика" мамандығы бойынша диссертациялық кеңесте қорғауға ұсынуға мүмкіндік береді деп санаймын.

Ғылыми кеңесші,
Қазақ экономика, қаржы және
халықаралық сауда университетінің
«Бизнес және басқару» факультетінің
деканы, э.ғ.д., профессор
5.11.2020

Б.С. Есенгельдин

э.ғ.д., профессор Есенгельдин Б.С. қолын растаймын.

Қазақ экономика, қаржы және
халықаралық сауда университетінің
ғалым хатшысы

Г.С. Укубасова